

การนิยามความหมายพื้นที่น้ำชาในชุมชนคูเต่า¹

The meanings given to an area for having tea in Khu Tao community

หทัยรัตน์ ทองสกุล²

Hathairat Thongsakul

เก็ดถวา บุญปรการ³

Kettawa Boonprakarn

Abstract

The objectives of this study were to investigate: 1) the emergence and development of the area for having tea in Khu Tao Community; 2) the meanings given to an area for having tea in Khu Tao Community. The data for this qualitative study were collected through observations and interviews with 16 subjects consisting of owners of tea shops, village headmen, community leaders, leading members of groups, Toh Imams, and elderly people. The data were analyzed, and verified using the triangulation method. The results of the study revealed that the emergence and development of the area for having tea in Khu Tao Community was found to be initiated by Chinese who came in by ship to do trading business and stopped at different ports where people bought and sold goods. This resulted in trading shops and tea shops, and areas for having tea subsequently began to emerge in the community. At the beginning, an area in the house was used as an area for having tea. The idea of providing an area for having tea spread to groups of farmers and fishermen who used the area to gather among themselves to talk about their occupation. Later, an area in Masjid Ban Nue became an area for having tea of the community which played an important role in solving problems of the community.

---

¹เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์เรื่อง “พื้นที่น้ำชา: พื้นที่ปฏิบัติการทางสังคมของชุมชน”

²นักศึกษาลัทธิสุตตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Major Program Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai, Songkhla.

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Assistant Professor Ph.D. Department of Education Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai, Songkhla.

The meanings of the area for having tea in Khu Tao Community were given according to the changing contexts and situations. The meanings that the people gave were: an area for exchanging data and information, an area for negotiation with state power, an area for talking about personal matters, and an area for unity among Muslims. This is evidenced by their gathering for having tea every Friday and their having tea for unity every three months at Masjid Ban Nue.

Keywords: The Areas for having tea, tea shops, Khu Tao community, meanings

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การเกิดขึ้น และพัฒนาการของพื้นที่น้ำชาในชุมชนคุเต๋ 2) การให้ความหมายพื้นที่น้ำชาในชุมชนคุเต๋ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์เจ้าของร้านน้ำชา ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน กลุ่มแกนนำ โต๊ะอิหม่าม ผู้เฒ่าผู้แก่ จำนวน 16 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า

การเกิดขึ้นและพัฒนาการของพื้นที่น้ำชาในชุมชนคุเต๋ พบว่า ชุมชนคุเต๋มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน มีกลุ่มคนจีน มุสลิม ไทยพุทธ เข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนกันเป็นจำนวนมาก วัฒนธรรมการกินน้ำชาถูกนำเข้ามาในชุมชน โดยคนจีนที่เข้ามาค้าขายทางเรือและการหยุดพักเรือตามท่าเรือต่างๆ ซึ่งการดื่มชาก็เป็นค่านิยมของชาวจีนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ผู้คนได้มีการซื้อขายสินค้าผ่านท่าหน้า ทำให้เกิดร้านค้าและร้านน้ำชา หลังจากนั้นพื้นที่น้ำชาเริ่มรุกเข้าไปในชุมชนโดยใช้พื้นที่ในบ้านและรุกไปยังกลุ่มชาวนา ชาวประมงที่ใช้พื้นที่น้ำชาในการรวมกลุ่มพูดคุยในประเด็นของการประกอบอาชีพ และเมื่อเวลาผ่านพ้นการดื่มชาได้รับความนิยมนจากผู้คนในชุมชนคุเต๋ โดยส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยมุสลิมที่มีการดื่มชากัน เนื่องจากปัจจัยจากการประกอบอาชีพจึงทำให้การดื่มชาได้รับความนิยมมากในหมู่พี่น้องชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ของชุมชนคุเต๋ ต่อมาพื้นที่ของมัสยิดบ้านเหนือได้กลายเป็นพื้นที่น้ำชาของชุมชนซึ่งมีบทบาทต่อการแก้ไขปัญหาชุมชน

การให้ความหมายพื้นที่น้ำชาในชุมชนคุเต๋ พบว่า พื้นที่น้ำชาถูกสร้างความหมายตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ผู้คนให้ความหมายพื้นที่น้ำชาว่า เป็นพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร พื้นที่ของการต่อรองกับอำนาจรัฐ พื้นที่ในการพูดคุยเรื่องส่วนตัวเป็นพื้นที่ของการรวมจิตใจของชาวมุสลิมได้เป็นอย่างดี สะท้อนได้จากการกินน้ำชาทุกวันศุกร์ และการกินน้ำชาสามัคคีทุกๆ สามเดือนของมัสยิดบ้านเหนือ

คำสำคัญ: พื้นที่น้ำชา ร้านน้ำชา ชุมชนคุเต๋ การนิยามความหมาย

บทนำ

เมื่อพูดถึงการตึมน้ำชามักจะนึกถึงการตึมน้ำชาที่บ้านตนเองหรือตามบ้านมิตรสหาย ทั้งนี้คงเป็นเพราะเมืองไทยไม่มีร้านน้ำชาอย่างเป็นทางการ คำว่า “โรงน้ำชา” ได้เบี่ยงเบนเจตนาจากการเป็นสถานที่ที่จะเสียดธารสติ กลายเป็นอื่น เช่น เป็นร้านที่มีการขายบริการทางเพศ ซึ่งรับแบบอย่างมาจากร้านน้ำชาในเมืองจีน เมื่อกล่าวถึงร้านน้ำชาหรือโรงน้ำชา มักจะสื่อถึงนัยยะแอบแฝงซึ่งในเมืองไทยจะนึกถึงย่านเยาวราช ซึ่งเป็นย่านที่คนจีนอยู่กันอย่างหนาแน่น คนส่วนใหญ่จะนึกถึงร้านน้ำชาที่มีหญิงสาวมาคอยปรนนิบัติมากกว่าที่จะกล่าวถึงรสชาติของน้ำชา (สุรเชษฐ์ วิชยวานิช, 2547; ศุภการ สิริไพศาล และคณะ, 2549) และจากงานวิจัยของโอปอล์ ประภาวดี (2546, น. 72) พบว่า สังคมไทยรู้จักเครื่องตีมประเภทชาและกาแฟมาตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยเฉพาะชานั้นเป็นเครื่องดื่มที่นิยมดื่มกันอย่างแพร่หลายในชนชั้นสูงโดยรับเอาวัฒนธรรมการตีมชานี้มาจากชาวจีน และมีชาวจีนเป็นผู้ค้าส่งใบชาเป็นสำคัญ ร้านน้ำชาเปรียบเสมือนพื้นที่ทางสังคมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ กล่าวคือ ร้านน้ำชาเป็นพื้นที่สาธารณะ จากพื้นที่ร้านน้ำชาความหมายจะแปรเปลี่ยนไปตามสัมพันธ์ของคนในสังคม และการให้ความหมายพื้นที่ร้านน้ำชาในขณะนั้น

พัฒนาการของพื้นที่น้ำชาที่นำมาใช้คนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง หรือผู้มาเยือนได้กลับกลายเป็นพื้นที่สาธารณะเริ่มในยุคสมัยศตวรรษที่ 17 ซึ่งเป็นยุคที่สังคมยุโรปยังคงเป็นยุคสมัยสังคมศักดินา จนกระทั่งปลายศตวรรษที่ 17 ถึง 18 กลุ่มชนชั้นกลาง เช่น พ่อค้า ช่างฝีมือ ขุนนาง ปัญญาชน จึงได้มีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะ อันได้แก่ ร้านกาแฟ โรงเหล้า โดยจะทำการพบปะพูดคุยอย่างอิสระและถกเถียงกันในเรื่องกฎหมาย การเมือง การปกครอง และมีสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์เป็นศูนย์กลาง อีกทั้งยังมีการนำเอาเรื่องราวที่พูดคุยถกเถียงไปนำเสนอต่อขุนนาง กษัตริย์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะแต่เดิม พื้นที่สาธารณะในแง่นี้จึงได้เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นเวทีให้คนชนชั้นกลางได้แสดงตัวในฐานะพลเมืองภายหลังพื้นที่สาธารณะได้ปรับเปลี่ยนไปเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมในยุคสมัยต่างๆ เช่น การกลายเป็นพื้นที่สำหรับฟังดนตรี เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่ย่ำแย่ของคนในเมืองจากระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมและยังรวมไปถึงความมีชีวิตชีวา ชีวิตกลุ่มของคนในเมืองที่สายสัมพันธ์ขาดหายไป พื้นที่สาธารณะจึงเป็นแนวคิดที่จะช่วยให้เกิดกิจกรรมขึ้นเรื่อยมา เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม กิจกรรมสำหรับเด็ก (กาญจนา แก้วเทพ, 2543, น. 173–178; ศรีนธร รัตน์เจริญצר, 2549) ซึ่งในบางครั้งผู้คนที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร้านน้ำชานั้นอาจจะมีความพยายามที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้เลือกเป็นสนามในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชุมชนคูเต่า ชุมชนแห่งนี้ได้มีประวัติศาสตร์และพัฒนาการของชุมชนมาอย่างยาวนาน ด้วยความที่ชุมชนคูเต่าห่างจากตัวเมืองหาดใหญ่เพียง 15 กิโลเมตร จึงทำให้ชุมชนคูเต่าเป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถแยกขาดจากความเจริญของตัวเมืองหาดใหญ่ได้ เพราะการคมนาคม

ขนส่งที่สะดวกสบาย ชุมชนคูเต่าจึงรับเอาค่านิยมบางอย่างของคนเมืองเข้ามาในชุมชนคูเต่า เช่น ค่านิยมของการตึมน้ำชา การเลี้ยงนกเขา การพนันบอล การนำค่านิยมเหล่านี้เข้ามาเป็น เพราะส่วนหนึ่งชุมชนคูเต่ามีกลุ่มหนุ่มสาวที่เข้าไปเรียนหนังสือในเมืองหาดใหญ่ และบางส่วน เข้าไปเป็นแรงงานรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณรอบนอกของหาดใหญ่และสงขลา ประกอบกับพื้นที่ชุมชนคูเต่าด้านหนึ่งเชื่อมต่อกับทะเลสาบสงขลา และพื้นที่ส่วนหนึ่งของ ชุมชนคูเต่าเป็นที่ราบริมคลองอยู่ตะเภา คนเฒ่า คนแก่ เล่าว่าแต่เดิมการตั้งถิ่นฐานของผู้คน ในชุมชนคูเต่าได้ยึดเอาแนวคลองอยู่ตะเภาตลอดแนวเป็นที่ตั้งบ้านเรือน เพราะริมคลองมีความ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่คู่กับคลองอยู่ตะเภา จึงทำให้ชุมชนคูเต่าส่วนหนึ่ง มีอาชีพประมง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และอาชีพเกษตรกรรม ในอดีตคลองอยู่ตะเภายังเป็นเส้นทาง คมนาคมเส้นทางหลักในการเดินทางติดต่อกับชุมชนอื่นๆ ผู้คนในชุมชนอาศัยการเดินทาง โดยเรือเป็นส่วนใหญ่ จากคำบอกเล่าของคนเฒ่า คนแก่ ยังทำให้ทราบว่าชุมชนแห่งนี้เป็น สถานที่พักสินค้าของพ่อค้า นักเดินทางจากต่างถิ่น ที่ต้องการเดินทางไปยังอำเภอเมืองหาดใหญ่ หรือชุมชนใกล้เคียง ในชุมชนคูเต่ายังคงปรากฏศาลาริมน้ำซึ่งผู้คนในชุมชนได้บอกเล่าว่านั่น คือท่าเรือในอดีต ผู้คนที่เดินทางเข้ามานั้นมีทั้งชาวจีน ชาวมุสลิม และพวกเขาเหล่านั้นยังได้นำ ค่านิยมของการตึมน้ำชาเข้ามายังพื้นที่ของชุมชนคูเต่าอีกด้วย แต่ต่อมาเมื่อการคมนาคมได้ เปลี่ยนแปลงไป มีการสร้างถนนตัดผ่านชุมชนจึงทำให้คนหันมาใช้เส้นทางบกมากกว่าทางน้ำ การตึมน้ำชาในบริเวณท่าเรือของชุมชนได้ลดน้อยลง แต่วัฒนธรรมน้ำชายังคงอยู่ในพื้นที่ซึ่งได้รับ ความนิยมมากในหมู่พี่น้องชาวมุสลิม การตึมน้ำชาเกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนตัว เช่น บ้านเรือน ของชาวบ้าน บ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านแกนนำชุมชน และขยายไปยังพื้นที่สาธารณะ เช่น ศาลา กลางบ้าน ร้านค้าที่เปิดขายน้ำชา มัสยิด สภาตำบล เพื่อเป็นพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลและการแก้ไขปัญหาไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ ความเป็นอยู่ การทำมาหากิน สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม พื้นที่น้ำชาจึงถูกสร้างความหมายที่หลากหลายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การนำพื้นที่น้ำชามารับใช้ใคร และวัตถุประสงค์ใด

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่าพื้นที่น้ำชาในชุมชนคูเต่า มีกำเนิด และพัฒนาการอย่างไร และพื้นที่น้ำชาในชุมชนคูเต่าถูกสร้างความหมายอย่างไร เพื่อที่จะทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตผู้คนในชุมชนคูเต่ากับพื้นที่น้ำชาซึ่ง กลายมาเป็นพื้นที่ปฏิบัติการทางสังคมของชุมชนอันเป็นการสร้างความหมายใหม่

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาการเกิดขึ้น และพัฒนาการของพื้นที่น้ำชาในชุมชนคูเต่า
2. การนิยามความหมายพื้นที่น้ำชาในชุมชนคูเต่า

ประโยชน์ของการวิจัย

เกิดความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนกับพื้นที่น้ำชา ตลอดจนการให้ความหมายของพื้นที่น้ำชาในแต่ละบริบท

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยอาศัยข้อมูลจากพื้นที่สนามเป็นหลักโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือชุมชนคุเต๋อยู่ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เนื่องจากคุเต๋เป็นชุมชนที่มีการใช้พื้นที่น้ำชาในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน ในพื้นที่ชุมชนคุเต๋เป็นชุมชนที่มีการทำประมง มีชาวไทย—มุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นพื้นที่ที่อยู่ไม่ไกลจากอำเภอหาดใหญ่ มีการต่อสู้อย่างตรงเกี่ยวกับการทำประมง เพราะเป็นชุมชนที่อยู่ติดทะเลสาบสงขลา ผู้คนในชุมชนได้ใช้พื้นที่น้ำชาในการพูดคุย แลกเปลี่ยน แก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทำประมง และยังได้ใช้พื้นที่ร้านน้ำชาในการแก้ปัญหาอื่นๆ ของชุมชนอีกด้วย

2. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการใช้พื้นที่ร้านน้ำชามาเป็นพื้นที่ในการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาของชุมชน จำนวน 16 คน ได้แก่ เจ้าของร้านน้ำชา ผู้นำชุมชน กลุ่มแกนนำ โต๊ะอิหม่าม ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ประชาชนทั่วไป

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของการวิจัย และศึกษาภาคสนามโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในขณะที่ไปทำงานในร้านน้ำชาจะทำให้มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมของชุมชน และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในส่วนนี้ผู้วิจัยสังเกตสภาพภูมินิเวศของชุมชน กิจกรรมต่างๆ ของชุมชนผ่านพื้นที่ร้านน้ำชา การประชุมในมัสยิด และศาลาประชาคม ตลอดจนการรวมกลุ่มกันเพื่อพูดคุยในการแก้ปัญหาของชุมชน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ตามประเด็น และการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยจะทำการกลับไปกลับมาจนแน่ใจว่าข้อมูลที่ได้เชื่อถือได้ โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ขณะที่เก็บข้อมูลภาคสนามและวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมๆ กัน โดยการตรวจสอบข้อมูลตามแหล่งบุคคล สถานที่ และระยะเวลา

หลังจากนั้นผู้วิจัย นำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ ถอดรหัส ตีความ และสังเคราะห์แล้วมาเรียบเรียง และนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การกำเนิดและการพัฒนาการของพื้นที่น้ำชาในชุมชนคุเตา

จากคำบอกเล่าของคนที่อยู่ในชุมชนคุเตา พบว่า พื้นที่น้ำชามีจุดเริ่มต้นจากจุดแวะพักเรือ ซึ่งเป็นท่าเรือ (ภาพประกอบ 1) อยู่บริเวณริมคลองอยู่ตะเภซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมเส้นทางหลักในการเดินทางติดต่อกับชุมชนอื่นๆ และผู้คนใช้ชีวิตสัมพันธ์กับสายน้ำ ชุมชนแห่งนี้จึงเป็นสถานที่พักสินค้าของพ่อค้า นักเดินทางจากต่างถิ่น ที่ต้องการเดินทางไปยังอำเภอเมืองหาดใหญ่ หรือชุมชนใกล้เคียง เนื่องจากมีท่าเรือตลอดลำคลองอยู่ตะเภอยู่มากมาย เช่น ท่าเรือคลองแห ท่าเรือคอหงส์ ท่าเรือหาดใหญ่ สถานที่พักสินค้า พักเรือของพ่อค้าและนักเดินทางจากต่างถิ่น ก่อให้เกิดร้านค้าและการซื้อขาย ที่ตามมาคือร้านน้ำชาของกลุ่มคนจีน ตลาดนัดริมคลองที่คุเตา ทุกวันพฤหัสบดีเป็นอีกจุดหนึ่งที่ทำให้เกิดร้านน้ำชาขึ้นมารองรับในหมู่คนจีนที่เข้ามาค้าขาย ผู้คนที่เดินทางผ่านนอกจากจะมีชาจีนยังมีมุสลิม และกลุ่มไทยพุทธอีกด้วย กลุ่มผู้คนที่เดินทางและช่องแฉะยังได้นำค่านิยมของการดื่มน้ำชาเข้ามายังพื้นที่ของชุมชนคุเตาอีกด้วย ต่อมาเมื่อการคมนาคมได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นทางบก การดื่มชาในบริเวณท่าเรือของชุมชนได้ลดน้อยลง แต่วัฒนธรรมน้ำชายังคงรุกเข้าไปอยู่ในพื้นที่ของชุมชน (กิมร่วน เรื่องมณี, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2553; คม รังสี, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2553; ดุล หมื่นแดง, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2553)

ภาพประกอบ 1 ท่าเรือเก่าริมคลองอยู่ตะเภในชุมชนคุเตา ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 10 สิงหาคม 2553

ภาพประกอบ 2 ร้านน้ำชาในปัจจุบัน ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 20 กรกฎาคม 2553

ปัจจุบันร้านน้ำชาภายในชุมชนคุเตาเป็นร้านที่สร้างขึ้นแบบง่ายๆ (ภาพประกอบ 2) โดยผู้ขายน้ำชามักขายสินค้าประเภทอื่นร่วมด้วย และจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนถึงร้านน้ำชาที่เก่าแก่ที่สุดผู้วิจัยพบว่า เป็นร้านของบังฉาด ซึ่งบังสีที่เข้ามากินน้ำชาพร้อมกับผู้วิจัยได้เล่าให้ฟังว่า

“...ร้านน้ำชาเก่าๆ ร้านแรกๆ เรานึกถึงร้านบังฉาด เขาขายกันมาตั้งแต่รุ่นพ่อของบังฉาด จนตอนนี้ก็ขายอยู่เลย ลงไปดูซิ เก่าจริงๆ มีมาสิ 70-80 ปีแล้ว...” (บังสี, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2553)

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้พูดคุยกับบังฉาดที่ร้านน้ำชาของบังฉาด และได้สัมผัสบรรยากาศของร้านที่ปลูกสร้างด้วยไม้ มีโต๊ะ และเก้าอี้ไม้ทรงกลมสำหรับนั่งดื่มชา ภายในร้านน้ำชาของบังฉาดไม่ได้ขายเฉพาะน้ำชาหรือของกินที่ไว้กินคู่กับน้ำชาเพียงอย่างเดียวแต่ยังขายของใช้ทั่วไปด้วย เมื่อสอบถามได้ความว่า เมื่อก่อนนั้นบังฉาดเคยขายข้าวสาร แต่ต่อมาไม่ได้ทำนาแล้วจึงเข้าเมืองหาดใหญ่ไปซื้อของใช้ของกินมาขายคล้ายๆกับร้านขายของชำทั่วไปในชุมชน (บังฉาด, สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2553) จึงทำให้เห็นถึงพัฒนาการของร้านน้ำชาในระยะหลังๆ ที่พื้นที่น้ำชาได้ปรับเปลี่ยนไปจากการใช้พื้นที่ส่วนตัวสู่พื้นที่สาธารณะ และการกินน้ำชาจะกินก่อนออกไปทำนา ทำสวน ทำประมง อยู่ในวงญาติพี่น้อง ต่อมาได้ขยายออกไปสู่การกินของกลุ่มคนเฉพาะคนแก่ที่ไม่ได้ออกไปทำงานที่ได้อยู่ในวงของเพื่อนบ้านในเวลากลางวัน และขยายวงไปสู่กลุ่มวัยรุ่นที่กินน้ำชาเพื่อดูหนัง ดูฟุตบอลนัดสำคัญในเวลากลางคืน ในวงของน้ำชาได้มีการพูดคุยกันเรื่องการประกอบอาชีพ บางครั้งพูดถึงสถานการณ์ของการทำนา ส่วนคนไหนทำประมง หาปลา ก็พูดคุยกันเรื่องทำประมง เมื่อสมมติกันน้ำชาที่มากินที่บ้านเพิ่มมากขึ้น จึงมีหลายเสียงสนับสนุนให้เปิดเป็นร้าน จวบจนปัจจุบันร้านน้ำชาจึงเป็นสถานที่หนึ่งซึ่งปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสามารถเป็นที่ศึกษาถึงความคิดของผู้คนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากร้านน้ำชาจะเป็นพื้นที่ที่มีความหมายแตกต่างกันโดยดูจากผู้คนที่ใช้ประโยชน์พื้นที่ร้านน้ำชา พื้นที่น้ำชาไม่ได้มีเฉพาะร้านน้ำชาเท่านั้นที่มีการดื่ม กินน้ำชา กาแฟ แต่ยังมีพื้นที่อื่นอีกมากมายที่มีการกินน้ำชา กาแฟ เช่น พื้นที่บ้าน มัสยิด วัด ศาลากลางหมู่บ้าน ร้านค้า บ้านผู้ใหญ่บ้าน พื้นที่เหล่านี้ล้วนกลายมาเป็นพื้นที่น้ำชาของชุมชน

2. การนิยามความหมายของพื้นที่น้ำชา

พื้นที่น้ำชาถูกนิยามความหมายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มกันกินน้ำชาถึงแม้จะใช้พื้นที่น้ำชาสถานที่เดียวกันก็ตามดังนี้

2.1 พื้นที่น้ำชาในฐานะพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ การกินน้ำชาทุกวันศุกร์ของมัสยิดบ้านเหนือเริ่มจากวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมเงินมาสร้างมัสยิดของชุมชน โต๊ะอิหม่ามและกรรมการมัสยิดได้เล้าให้ฟังว่าได้ใช้พื้นที่ในมัสยิดหลังจากการละหมาดทุกวันศุกร์ เป็นพื้นที่จัดเลี้ยงน้ำชาเพื่อที่จะรวบรวมเงินสร้างมัสยิดโดยจัดให้มีการกินน้ำชามากกว่า 11 ปี ได้เงินจากการบริจาคมากกว่า 24 ล้านบาท และเงินส่วนหนึ่งทางมัสยิดจะเก็บไว้กับกลุ่มออมทรัพย์ของมัสยิดเพื่อเอาไว้ช่วยเหลือคนในชุมชน (โต๊ะอิหม่าม, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2553) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพื้นที่น้ำชาของมัสยิดเป็นพื้นที่ทางศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ การดื่มน้ำชาทุกวันศุกร์ของมัสยิดเปรียบเสมือนมรดกที่ต้องสืบทอดต่อๆ กันมา เนื่องจากการกิจของทางมัสยิดนั้นไม่มีวันสิ้นสุด

2.2 พื้นที่น้ำชาเป็นพื้นที่ของผู้ชาย

“...ร้านน้ำชาเป็นที่ของผู้ชาย เพราะผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่นั่งร้านน้ำชาอยู่แล้ว”

(ก๊ะสาว, สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2553)

“...ส่วนมากจะเป็นผู้ชายมากินน้ำชา ส่วนผู้หญิงฝากเงินมาทำบุญแล้วก็เอาของกลับไปกินที่บ้าน เพราะต้องกลับไปป้อนข้าวลูก ไม่ค่อยเห็นผู้หญิงมานั่งจับกลุ่มแบบนี้...”

(ก๊ะนี่, สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2553)

“...ตอนเช้าแม่บ้านไปขายปลาที่ตลาด พ่อบ้านแบบพวกเราก็มานั่งร้านน้ำชาคุยสารพัดเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เรื่องหาปลา หรือแม้กระทั่งเรื่องในมุ้ง (ประโยคนี้นี้เรียกเสียงหัวเราะจากสมาชิกในร้านน้ำชาดังลั่นเลยทีเดียว)...”

(บังเลาะ, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2553)

“...คุยกันเรื่องการเมืองตั้งแต่ระดับประเทศจนถึงเรื่องเพื่อนคุยกันได้หมด...”

(พี่ป่าว, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2553)

“...ปกติผู้ชายส่วนใหญ่ในชุมชนมากินน้ำชาทุกวันศุกร์ที่มัสยิด กินน้ำชาเวลาละหมาด ส่วนผู้หญิงส่วนใหญ่ก็จะหมาดที่บ้านจึงไม่มากินน้ำชาที่มัสยิด บางส่วนก็ฝากเงินทำบุญมากับสามีหรือเพื่อนบ้าน...”

(บังเหม, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2553)

จากคำบอกเล่าข้างต้นเป็นเสียงสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความหมายพื้นที่น้ำชาของผู้คนว่าเป็นพื้นที่ของผู้ชาย เป็นพื้นที่ไว้ให้พูดคุย แลกเปลี่ยนเรื่องราวต่างๆ ระหว่างกลุ่มผู้ชายในชุมชน

ภาพประกอบ 3 พื้นที่น้ำชาบริเวณมัสยิดบ้านเหนือก่อนและหลังการละหมาด
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 2 กันยายน 2553

2.3 พื้นที่น้ำชาในฐานะพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนข่าวสารของชุมชน

พื้นที่น้ำชาในชุมชนคุเตาเป็นจุดนัดพบเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่น้ำชาส่วนมาจากหลากหลายกลุ่มอาชีพ มีทั้งข้าราชการ พนักงานบริษัทไปจนถึงกลุ่มแรงงานรับจ้าง เรื่องราวที่นำมาพูดคุยจึงมีความหลากหลายเปลี่ยนไปตามบริบทของเหตุการณ์ในช่วงเวลาเหล่านั้นอย่างเช่น

“...ได้ข่าวว่าพี่เหมติดแม่หม้าย...สวยเหมือนนางนพมาศ...คนลือกันทั้งบ้าน”
(พี่ป่าว, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2553)

“...วันนี้ลูกยายพลอยตายต้องไปช่วยงานศพที่กุโบร์...”
(บังลอน, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2553)

“...ได้ข่าวว่าช่วงนี้บังกรอดีกำลังหาเสียง สท.กัน...บังว่าไหวมั๊ย...”
(บังเลาะ, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2553)

“...ไฟไหม้บ้านบังอาลี...เราจะหาทางช่วยกันพรันหรือ (อย่างไร)...”
(บังหมัด, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2553)

จากบทสนทนาข้างต้นของกลุ่มชายวัยกลางคน 5 คน ได้สะท้อนให้เห็นว่าพื้นที่น้ำชาได้กลายเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนข่าวสารในเรื่องราวของชีวิตประจำวันของคนในชุมชนที่ต่างก็รู้จักกันดี ส่วนผู้คนอีกกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาใช้พื้นที่ร้านน้ำชาร้านเดียวกันนี้ ได้ให้ความสนใจไปยังนกรกรหัวจุกที่พวกเขาเลี้ยงไว้แข่งขันเพื่อให้ได้รางวัลมาจนเจือจรรอบครัว ดังคำสนทนาดังนี้

“...บังยะซื้อนกมาจากไหน ก็บาท เสียงร้องดีจัง...นำเอาไปแข่งขันล่ารางวัล...”
(บังขัน, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2553)

“...พี่ไปซื้อมาจากตรังแหละน้องขัน พอดีมีญาติมาเยี่ยม เลยถือโอกาสไปส่งเขาที่ตรัง ได้ไปเจอพรรคพวกที่เลี้ยงนกรกรหัวจุกเหมือนกัน เขาขายให้ถูกๆ ไม่ก็พัน นกรกรหัวจุกของพรรคพวกเสียงดีๆ ทั้งนั้น ถ้าน้องเหมสนใจอยากได้นกตัวใหม่ บอกพี่ได้เลยว่างๆ เราไปเที่ยวตรังกัน...บางเวทีเป็นแสน...”

(บังยะ, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2553)

2.4 พื้นที่น้ำชาในฐานะพื้นที่ของคนอุดมการณ์เดียวกัน ในอีกมุมหนึ่งของพื้นที่น้ำชาที่ถูกนำมาบริโภคกลุ่มคือการเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้คนที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองในท้องถิ่น ซึ่งในกลุ่มนี้จะมีทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล อีกส่วนหนึ่งคือหัวคะแนนในชุมชน เรื่องราวที่พูดคุยกันจะมีทั้งที่เป็นการเมืองระดับประเทศไปจนถึงการเมืองท้องถิ่น (บังกรอดิ, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2553)

2.5 พื้นที่น้ำชาในฐานะพื้นที่ของวัยรุ่น ส่วนใหญ่จะเป็นร้านน้ำชาตอนกลางคืนในชุมชนคูเต่ามีร้านน้ำชาที่เปิดขายตอนกลางคืนประมาณ 8-10 ร้าน ร้านน้ำชากลางคืนนี้จะแตกต่างจากร้านน้ำชาตอนเช้าความแตกต่างที่โดดเด่นคือ ร้านน้ำชากลางคืนจะเปิดภาพยนตร์เปิดฟุตบอลต่างประเทศนัดสำคัญให้ลูกค้าชม เพราะลูกค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่น จากสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอีกว่าพื้นที่น้ำชาได้กลายเป็นพื้นที่ของความบันเทิงของกลุ่มวัยรุ่น (บังเหม, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2553)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยซึ่งเป็นข้อค้นพบ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การเกิดขึ้น และพัฒนาการร้านน้ำชาในชุมชนคูเต่า พบว่า พื้นที่น้ำชาในชุมชนคูเต่านั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากอดีตในช่วงที่ชุมชนเป็นสถานที่พักสินค้า พักเรือ เป็นท่าเรือของพ่อค้าและนักเดินทางจากต่างถิ่นได้แวะพัก ซึ่งในช่วงเวลานั้นผู้คนเดินทางเข้ามายังชุมชนคูเต่ามีทั้งชาวจีนและชาวมุสลิม ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากการตีตมชาเป็นค่านิยมของชาวจีนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เมื่อมีการแวะพักสินค้า แวะพักการเดินทางเพื่อเดินทางต่อไปยังชุมชนใกล้เคียงหรือเพื่อเดินทางต่อไปยังอำเภอหาดใหญ่ การตีตมชาจึงเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของชุมชนคูเต่า เมื่อเวลาผ่านพ้นการตีตมชาได้รับความนิยมจากผู้คนในชุมชนคูเต่าโดยส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยมุสลิมที่มีการตีตมชาขึ้นเนื่องจากการประกอบอาชีพจึงทำให้การตีตมชามีความนิยมมากในหมู่พี่น้องชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ของชุมชนคูเต่า ร้านน้ำชาทุกร้านย่อมมีความหมายต่อผู้คนแต่ละคน แต่ละกลุ่มแตกต่างกัน นั่นคือ ความหมายพื้นที่น้ำชาของกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพประมงจะใช้พื้นที่น้ำชาในการพูดคุยเกี่ยวกับการทำประมงในประเด็นต่างๆ เช่น จำนวนปลาที่จับได้ หรือปัญหาที่พบเจอ และพวกเขาเหล่านั้นจะใช้พื้นที่น้ำชาเพื่อปรึกษาหาทางแก้ปัญหาต่อไป และความหมายพื้นที่น้ำชาที่แตกต่างออกไปของกลุ่มที่ใช้พื้นที่น้ำชาเพื่อพูดคุยเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เรื่องราวในอดีต เหตุการณ์ที่พวกเขาเหล่านั้นยังจดจำ ซึ่งความหมายที่เกิดขึ้นในพื้นที่น้ำชาก็แตกต่างออกไปจากกลุ่มคนที่ทำประมง ซึ่งในชุมชนคูเต่ามีร้านน้ำชาอยู่เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกันในงานของ Lefebvre (1991) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ว่าถูกสร้างโดยผ่านกาลเวลา และมักจะแสดงตัวเองในฐานะที่เป็นเหมือนดังชั้นส่วนที่มาประกอบเข้าด้วยกันโดยการเชื่อมสัมพันธ์กันด้วยเวลา ดังนั้นแต่ละพื้นที่จึงมีลักษณะทางประวัติศาสตร์ของตนเองและสิ่งที่ถูกผลิตจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ จึงไม่ใช่สิ่งอื่นใดนอกจากประวัติศาสตร์ของการดำรงอยู่

2. ความหมายของพื้นที่ร้านน้ำชา พบว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบท ซึ่งสิ่งที่ส่งผลให้เป็นเช่นนั้นคือ ผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่ของร้านน้ำชา ประกอบกับสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา อย่างเช่น มลียิดผู้คนมองว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ พื้นที่น้ำชาที่ถูกสร้างขึ้นก่อนละหมาดและหลังละหมาดได้กลายเป็นพื้นที่ของการพูดคุยกันเพื่อระดมทุนสร้างมัสยิดสถานที่ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของมุสลิม พื้นที่น้ำชาจึงถูกนิยามความหมายว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ส่วนพื้นที่น้ำชาของร้านบังฉาดได้ถูกสร้างความหมายให้เป็นพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนข่าวสาร พื้นที่ของผู้ชาย พื้นที่ของการช่วยกันแก้ไขปัญหของชุมชนโดยผู้คนที่ประกอบสร้างความหมายได้นำเรื่องราวมาพูดคุย ถ่ายทอดในวงสนทนาผ่านพื้นที่น้ำชา อย่างเช่น ปัญหาเรื่องบ้านที่ถูกไฟไหม้ปรึกษาว่าจะช่วยเหลือได้อย่างไรบ้าง ลูกชายพลอยตายจะต้องไปช่วยงานศพ หรือแม้แต่การพูดคุยกันเพื่อแก้ไขปัญหาการทำนา การทำสวน การทำประมง ตลอดจนการพูดคุยในเรื่องการเมืองท้องถิ่นผ่านพื้นที่น้ำชา ล้วนแล้วแต่สะท้อนให้เห็นถึงความหมายหลากหลายที่ซ่อนไว้ภายใต้พื้นที่น้ำชา แต่เมื่อเวลาผ่านไป พื้นที่ร้านน้ำชาก็ยังเป็นร้านเดิม ความหมายที่เกิดขึ้นก็สามารถเกิดขึ้นจากผู้คนทุกคนที่เข้าไปใช้พื้นที่แห่งนี้ และมีอีกหนึ่งความหมายที่ได้เกิดขึ้นภายในพื้นที่ของร้านน้ำชาแห่งนี้ นั่นคือ พื้นที่แห่งนี้คือ ชีวิต จิตใจเป็นความทรงจำในระดับปัจเจกบุคคล และความทรงจำร่วมทางสังคม

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับงานของ Lefebvre (1991) ซึ่งได้นิยามความหมายพื้นที่ทางสังคมไว้ว่า เป็นพื้นที่ซึ่งบรรจุไปด้วยความแตกต่างหลากหลายทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่เป็นผลผลิตทางสังคมรวมถึงเครือข่าย และเส้นทางเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกต่อการแลกเปลี่ยนสรรพสิ่ง และข้อมูล ข่าวสาร การแลกเปลี่ยนดังกล่าวไม่ได้เป็นการแลกเปลี่ยนแต่เพียงสิ่งของเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องของการแลกเปลี่ยนเชิงความสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งนี้ความหมายของพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากผู้ที่มีอำนาจในการสร้างความหมายมีหลายกลุ่ม ในหลายสถานการณ์ ส่วนในงานวิจัยของโอปอล์ ประภาวดี (2547) ได้สะท้อนความหมายร้านน้ำชาในอำเภอเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราชไว้อย่างน่าสนใจว่า ร้านน้ำชากลายเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งในสังคมวัฒนธรรมภาคใต้มาช้านาน และสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างสง่าผ่าเผย ท่ามกลางยุคสมัยโลกาภิวัตน์ที่กำลังมีวัฒนธรรมในการบริโภคหรือนิยมแบบเดียวกันเหมือนกันทั่วโลก นั้นย่อมแสดงว่าในนัยยะของการเข้ามาบริโภค เข้ามาใช้พื้นที่ของร้านน้ำชาน่าจะเป็นพื้นที่ที่ประจักษ์ด้วย “ความหมาย” ที่ตอบสนองตัวตนของผู้ที่เข้ามาใช้ประโยชน์ซึ่งเป็นคนใต้ไว้อย่างแน่นอนเพราะถ้าไม่สามารถตอบสนองได้คงไม่กลายเป็นพื้นที่ที่กระจายไปทั่วเขตเมืองได้มากขนาดนี้ งานศึกษาชิ้นนี้ทำให้ค้นพบว่า “ร้านน้ำชา” เป็นพื้นที่แห่งความหมายที่สำคัญของคนเมืองนครฯ และอาจล่องไปถึงผู้คนในหัวเมืองภาคใต้จังหวัดอื่นๆ แม้จะเป็นเพียงพื้นที่เล็กๆ ส่วนหนึ่งในสังคมของภาคใต้

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มหลังสมัยใหม่นิยามนั้นเชื่อว่ามีความจริงที่หลากหลายเหลือคณานับ ดังนั้นจึงไม่มีการตีความใด/คำตอบใดเหนือกว่าสิ่งใดหรือเป็นที่สุด จึงจำเป็นต้องหันมาให้ความสนใจในส่วนย่อยมากขึ้นโดยเฉพาะเนื้อหาในชีวิตประจำวันของ

คนธรรมดาและการเล่าเรื่องระดับ/พื้นที่ท้องถิ่น (local/small scaled knowledge) เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ตำนาน สุภาษิต ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สนใจต่อกลุ่มชายขอบ (margin) และเคารพต่อพื้นที่ของผู้อื่น (others) มากกว่าอภิธาน/วาทกรรมหลัก (meta-narrative/grand narrative/episteme) หรือที่มีลักษณะเบ็ดเสร็จ (totality) เนื่องจากความรู้ความจริงและอำนาจมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือความรู้ได้ถูกสร้างขึ้นและความรู้มีอำนาจในการสร้างความจริง ภายใต้การตีกรอบของกลุ่มมีอุดมการณ์/ผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งมิงานของ Jacques Derrida ซึ่งเป็นผู้นำหลักของแนวคิด deconstruction แนวคิด deconstruction ได้กลับมามีพิจารณาที่ระบบหรือโครงสร้างต่างๆ ซึ่งมักจะถูกสร้างขึ้นมาเป็นคู่ลักษณะตรงข้ามกัน ด้วยระเบียบวิธีการเชิงวิพากษ์และปรัชญาเกี่ยวกับการรื้อสร้าง ดังนั้นจึงเป็นการช่วงชิงการตีความให้หลากหลายมากขึ้น โดยลบขอบเขตหรือพรมแดนต่างๆ ระหว่างความตรงข้ามต่างๆ ให้กลับมามีพิจารณาว่าเทอมหรือศัพท์แต่ละตัวเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันมากกว่าข้อตรงข้ามกัน (dichotomies) ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าคุณค่าและระเบียบต่างๆ ที่ถูกทำให้มีนัยยะโดยที่ความตรงข้ามนั้นไม่ได้ตายตัวด้วย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นไปได้ที่จะมีใครสามารถกำหนดความมีเหตุผล/ความจริงสัมบูรณ์ (absolute reality) การตีความเหล่านี้ได้เพียงผู้เดียว/กระแสเดียว แนวคิดนี้มีความสัมพันธ์กับเงื่อนไขของปรากฏการณ์ทั่วๆ ไปของกระแสนิยมหลังสมัยใหม่นิยมอันเป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดแบบศึกษาทดลอง (experimentalism) กับแนวคิดการสะท้อนความจริงเชิงวิพากษ์ (critical reflexivity) ดังนั้นแก่นแนวคิดร่วมอย่างหนึ่งของกระแสหลังสมัยใหม่คือการล้มล้างทฤษฎีกระแสหลัก (anti-paradigm shift) ทั้งนี้เพื่อจะเป็นการเปิดเวทีของการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางที่จะพยายามให้หันกลับมาพิจารณาความคิดกระแสหลักในแง่มุมที่หลากหลายกันมากขึ้น เป็นการรื้อเพื่อที่หามุมมองการสร้างใหม่จากโครงสร้างหรือวาทกรรมหลักที่ครอบงำความคิดในสังคมจนมีสถานะเป็นประเพณีนิยม (traditionalism) ทั้งนี้ด้วยมุมมองและวิธีการดังกล่าวก็เพื่อหวังให้ลดการผูกขาดอำนาจจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ สามารถเข้าถึงความจริงให้มากที่สุด (ณรงค์ฤทธิ์ สุมาลี, ม.ป.ป.)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าในพื้นที่ของชุมชนแต่ละพื้นที่นั้นมักจะมีคามหมายต่างๆ ขอบไว้ให้ศึกษา เช่นเดียวกับพื้นที่น้ำชาของชุมชนคูเต่า แม้จะเป็นพื้นที่เล็กๆ ส่วนหนึ่งของพื้นที่ทั้งหมดในชุมชนก็ตาม แต่ประจุไปด้วยความหมายที่เกิดจากคนในชุมชน พื้นที่น้ำชาสามารถเป็นจุดนัด หรือเป็นศูนย์กลางเพื่อรวมผู้คนในชุมชน เช่น การกินดื่มน้ำชาทุกวันศุกร์ หรือการจัดน้ำชาสามัคคีของมัสยิดบ้านเหนือที่สามารถเป็นศูนย์รวมผู้คนในชุมชน จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถนำข้อมูลเสนอแนวทางต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนได้นำไปส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกลุ่มในพื้นที่ต่างๆ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ของหน่วยราชการเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาเปรียบเทียบกับพื้นที่ร้านน้ำชาในชุมชนอื่น เพื่อนำมาเปรียบเทียบถึงการให้ความหมาย ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและการก่อให้เกิดเครือข่ายที่จะนำไปสู่พื้นที่ปฏิบัติการทางสังคมของแต่ละชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2543) *มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ณรงค์ฤทธิ์ สุมาลี. (ม.ป.ป.) *แนวคิดของกลุ่มหลังสมัยใหม่ (Postmodern)*. มหาสารคาม: โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศรินธร รัตน์เจริญจร. (2549) ร้านกาแฟ: ความหมายในวัฒนธรรมไทยยุคบริโภคนิยม. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุภการ สิริไพศาลและคณะ. (2549) *ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนชาวจีนเมืองหาดใหญ่จากอดีตถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

สุรเชษฐ์ วิชยานิช. (2547) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านน้ำชา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

โอปอล์ ประภาวดี. (2547) ร้านน้ำชา: พื้นที่ที่มีความหมายของคนเมืองนครศรีธรรมราช กรณีศึกษา เขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Lefebvre, Henri. (1991) *The Production of Space*. London: Blackwell

บุคลากร

ก๊ะณี, (2553, 20 กรกฎาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่มีสยิดบ้านเหนือ หมู่ที่ 7 ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ก๊ะสาว, (2553, 20 กรกฎาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่มีสยิดบ้านเหนือ หมู่ที่ 7 ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

กิมร่วน เรืองมณี, (2553, 3 สิงหาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่บ้านกิมร่วน หมู่ที่ 6 ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

คม รังสี, (2553, 14 พฤษภาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่บ้านคม หมู่ที่ 6 ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ดูล หมื่นแดง, (2553, 14 พฤษภาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่บ้านดูล หมู่ที่ 7 ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

โตะอิหม่าม, (2553, 14 พฤษภาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่มัสยิดบ้านเหนือ หมู่ที่ 7 ตำบลคูเต่า
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

บังกรอดี, (2553, 22 กรกฎาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่มัสยิดบ้านเหนือ หมู่ที่ 7 ตำบลคูเต่า
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

บังฉาด, (2553, 10 สิงหาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ร้านบังฉาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา

บังชัน, (2553, 22 กรกฎาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ร้านน้ำชาบังฉาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา

บังยะ, (2553, 22 กรกฎาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ร้านน้ำชาบังฉาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา

บังลอน, (2553, 22 กรกฎาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ร้านน้ำชาบังฉาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา

บังลี, (2553, 22 กรกฎาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ร้านน้ำชาบังฉาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา

บังเลาะ, (2553, 22 กรกฎาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ร้านน้ำชาบังฉาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา

บังหมัด, (2553, 22 กรกฎาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ร้านน้ำชาบังฉาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา

บังเหม, (2553, 22 กรกฎาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ร้านน้ำชาบังฉาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา

พีบัว, (2553, 22 กรกฎาคม) ผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ร้านน้ำชาบังฉาด ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา